

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Home > Arhivă > 2010 > Numarul 36 > Dallas

[Sumar](#)[Prezentarea revistei](#)[Arhivă](#)[Arhivă +](#)[Calendar](#)[Link-uri](#)[Biblioteci județene](#)[Galerie Foto](#)[Video](#)[Abonamente](#)[Contact](#)

Numărul curent: 36

[Arhivă](#)

Cronică Literară: Dallas de Cosmin Ciotloș

Fiire (1985) e cel mai bun titlu al lui Petru Cimpoeșu. Nu însă și cel mai bun roman. Când l-am citit în prima ediție, în urmă cu câțiva ani, am înțeles pe pielea mea ce va să zică aceea succes de stimă.

Comparativ cu Povestea Marelui Brigand (2000), Simion Iftnicul (2001) sau Christina Domestica și vânătorii de suflete (2006), cartea aceasta de la mijlocul deceniului al nouălea nu mă impresionase. Principalul defect al ei, de ordin cantitativ, îl puneam pe seama indulgenței redactorului, căruia, credeam, i-a lipsit inspirația de a da la o parte numeroasele prisosuri verbale. N-am, din păcate, la îndemână exemplarul cu pricina ca să pot spune cu exactitate ce a eliminat, în această a doua ediție, autorul. Cert e că în forma actuală romanul nu mi s-a mai părut atât de rău.

Fiire e povestea complicată a unei enclave de petroliști din regiunea Ața-Brateș. Trăind exclusiv între sonde și barăci, protagoniștilor le rămâne totuși timp pentru îndelungi investigații interioare. (De altfel, Prologul, care ocupă aproape jumătate din cele trei sute de pagini ale cărții, conține jurnalul unei tinere inginere, Iunia Poenaru, ajunsă prin repartitie în mizeria calmă de acolo.) Locuitori ai acestei provincii miniaturale, ei se comportă întocmai ca niște provinciali. Iubesc, se căsătoresc, înșeală, părăsesc, beau, se spovedesc, mor. Viața lor depinde de utilajele pe care le au în grijă. Fără fast, însă, și fără exces de zel. La un moment dat, un personaj, șef în felul lui pe platformă, e trezit din somn pentru o urgență. Dă indicațiile în câteva clipe, după care adoarme din nou. Episodul e emblematic.

Fiindcă nu trebuie supralicitat nici în direcția ironiei (pe care Cimpoeșu, știm, o practică cu dezinvoltură), nici în aceea a adâncirii în sine (la care metafora extracției îndeamnă în permanentă). Ar fi nefiresc să supunem romanul unei asemenea lecturi alegorice. Tot ce pretinde el e o înțelegere, pe cât se poate, literală. Efectul de real e printru puținele artificii pe care le îngăduie. Iar sub acest aspect, până și inventarul de termeni stă mărturie:

„Așadar trebuia să mă descurc singură. Neagoe se blocase la sonda de la Tașbuga, rămăseseră niște drillcolere la puț, nu mai dădea de ele, Vendel era la București cu niște probe de teren, Adam se făcea că plouă, Sonia mă ținea deocamdată deoparte, mă studia [...] Vreo două zile m-am dus singură la sondă. Urcam plictisită ca orice expert scara de lângă jilip, traversam careul sondei, treceam pe lângă sondorul-șef care se făcea că nu mă vede, intram în cabină (ei îi zic boșcă) și răsfoiam raportul de foraj, întrebam și eu pe vreun mucoș de sondor care se nimerea acolo cât au săpat, dădeam o raită pe la site, făceam o analiză la noroi, cu care prilej mă murdăream din cap până-n tălpi, hai să vedem și nivelul la habe, nivelul la habe era constant, hai să vedem și magazia de chimicale, în general curată, mă mai legam de un mecanic sau un sondor pe care îl prindeam fumând sau ziceam și eu că, uite, la beci n-ați făcut curățenie, ei se jimbau la mine.” (pp. 34-35)

Cam toată critica a căzut de acord că între cele două secțiuni ale romanului (adică între Prolog și Epilog) există evidente discrepanțe valorice. Cea dintâi e aproape impecabil scrisă, cea de-a doua se pretează la o serie de meandre, inclusiv stilistice, nu toate justificate epic. Sentința mi se pare, în principiu, corectă. Jurnalul Iuniei e mult mai interesant, pe câtă vreme scenele relatate de o voce din off în Epilog au ceva fad. Numai că, la drept vorbind, romanul se naște abia în ultima parte. (Ce e de întâmplat, acolo se întâmplă.) Confesiunea ingineriei nu conține nici măcar premisele unei evoluții narrative. E, în ansamblu, imobilă, în ciuda asociațiilor de idei sprintene pe care le pune în funcțiune. Izolată de rest, materia ei ar fi insuficientă chiar și pentru o povestire.

De aici se obțin doar citatele spumoase, pentru care, sigur, comentarii mai vechi sau mai noi (iar eu nu fac excepție) au o slăbiciune. Interminabilul dialog telefonic dintre inginera stagiară și mama ei e, uneori, la limita dintre Salinger și Nedelciu. Transcris indirect liber, acesta conduce la bucăți admirabile: „apropo, n-am văzut-o alaltăieri la televizor? a lansat câteva melodii noi - de muzică ușoară? o întreb - nu, vai, dar știu foarte bine, muzică ușoară nu mai cântă de cinci ani, române, dragă, române și toți prietenii spun că a fost magistrală, da, dragă, închipuieste-ți, magistrală, când era mai tânără îi spuneau

Alte articole de
Cosmin
Ciotloș

[Tipărește](#)

Cuprins Nr. 36

superbă, acum e magistrală, a căutat în dicționar, ăla al meu, n-o să mă supăr, nu? mi-a promis că nu-mi umblă în cărți, dar a fost curioasă ce vor să spună și, să mori de râs, nu alta, a găsit că înseamnă șosea sau cam așa ceva, știam? - ce să știu? - că înseamnă șosea - nu, cred că nu." (pp. 45-46)

Și mai e ceva: în același Prolog se află infiltrată o mărturisire de taină a lui Petru Cimpoeșu însuși, un fel de Iunia Poenaru c'est moi. Numele fetei nu e ales întâmplător. Abia sosită în fundul acela de Moldovă, ea se prezintă cu exces de scrupul ortoepic: „și mă întreabă, iertându-mă pentru ingratitudea de care dau dovadă: - ei, ce mai fac proaspeții ingineri, cum au dormit, cum li se pare la noi? Punea mai multe întrebări deodată fiindcă n-avea nevoie de un răspuns, ele deja constatate, veneau în urma răspunsului, chiar acesta le era sensul. Și cum ziceți că vă cheamă? Iunia Poenaru, fără i, da, am înțeles, Poenaru fără i... S-ar părea că pentru mata i-ul ăsta e esențial, voi ține cont, unii se simt jigniți dacă nu le scrii corect numele. Dar de fapt, să știți, nu are nici o importanță, mai ales aici." (p. 26)

Nu-i greu de ghicit încotro se îndreaptă simpatia prozatorului, și el, cândva, în viața de toate zilele, inginer petrolist. Nici cât de departe merge această simpatie. Iar faptul că, în finalul romanului, Iunia se va sinucide în mod cu totul inexplicabil e un indiciu în plus al intimității corespondențelor între autor și (până la un punct) narator.

Cum spuneam, Prologul e mai spectaculos, Epilogul mai romanesc. Și, oricât de ciudat ar părea, forța de mai târziu a romancierului Petru Cimpoeșu, din Epilog vine. Antrenamentul pentru Simion liftnicul sau pentru Christina domestica aici și l-a făcut. Cu toate neajunsurile ei, a doua jumătate din Firesc e mai importantă în ordinea creației. Ultimul paragraf arată o bună intuiție a încheierii rotunde: „Îl trezește o zgâlțâitură puternică, mașina a trecut peste un hop și a intrat pe drumul asfaltat. A transpirat, apa curge pe el și roaie, dar nu îndrăznește să facă ceva, i se pare că l-ar deranja pe Titel. N-au schimbat măcar o vorbă tot drumul. Peisajul curge lin, plăcut pe lângă ei, în valuri lente, ușoare. Deci totul s-a terminat." (p. 299)

Firesc. Jumătatea frumoasă versus jumătatea utilă. A doua are câștig de cauză.

